

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM
LIDIJA MADŽAR

Pravo Evropske unije

1. Pravo Evropske unije

Evropska unija se karakteriše **nadnacionalnim pravnim sistemom**, što predstavlja direktnu posledicu ekonomskih i političkih integracija EU. Razvoj jedinstvenog ekonomskog prostora i Zajedničkog tržišta zahtevaju integrisani pravni sistem, posebno u okolnostima sukobljavanja različitih zakona i sporova koji su vezani za njihova tumačenja. U odnosu na standarde bilo koje svetske međunarodne organizacije, evropski pravni sistem ima izrazito **supernacionalan karakter**. To praktično znači da, čak i najviši sudovi u članicama EU, moraju da poštuju odluke Suda pravde EU (*European Court of Justice-ECJ*) u vezi sa svim tumačenjima zakona EU.

Za razliku od većine pravnih sistema demokratskih zemalja koji su zasnovani na ustavu, Evropska unija nema zvanični ustav. Ugovorom iz Rima je osnovan Evropski sud pravde koji je odgovoran za kreiranje pravnog sistema EU. Rimskim ugovorom su se članice obavezale na ostvarivanje niza ekonomskih i političkih ciljeva. Pri tome su bitni segmenti nacionalnih suvereniteta delegirani (prepušteni) na viši - evropski nivo.¹ Dok su osnivački ugovori predstavljali dinamičke i prilagodljive dokumente, Evropski sud pravde je donosio presude u spornim sudskim sporovima, čime je izvršio uticaj i na izvođenje specifičnih tumačenja važećih zakona. Naime, kako odredbe Rimskog ugovora nisu bile dovoljno precizne, Sud je bio prinuđen na stvaranje pravnog sistema EZ putem **precedentnog prava**.² Na taj način su korišćene odluke u pojedinačnim slučajevima za izvođenje opštih principa pravnog sistema EZ. Zaključuje se da se Pravo Evropske unije sastoji od enormnog broja zakona, pravila i praktičnih slučajeva definisanih osnivačkim ugovorima, zakonima EU i odlukama Evropskog suda pravde.

2. Primarno zakonodavstvo EU

Primarno zakonodavstvo EU obuhvata:

1. **Osnivačke ugovore** koji predstavljaju *kamen temeljac* formiranja i funkcionisanja Evropske zajednice (kasnije Evropske unije) i
2. **Međunarodne sporazume** koji obuhvataju:
 - Ø konvencije između zemalja članica EU,
 - Ø sporazume EU sa *trećim državama* (nečlanicama) i
 - Ø sporazume EU sa međunarodnim organizacijama.

U stvaranju **primarnog** komunitarnog zakonodavstva³ učestvuju sve članice EU, kao i komunitarne (nadnacionalne) institucije na osnovu sopstvenih pravnih ovlašćenja. Evropska unija, kao subjekt međunarodnog prava, poseduje ugovorne sposobnosti zaključivanja sporazuma sa *trećim zemljama* i međunarodnim organizacijama. **Osnivački**

¹ Tako su, na primer, od 1958. godine države članice izgubile pravo da kontrolišu svoju spoljnotrgovinsku politiku, čime je uspostavljena Zajednička spoljnotrgovinska politika EU.

² Tj. **običajnog** prava koje se zasniva na sudskim presudama ili odlukama odgovarajućih organa koje predstavljaju **presedan** (izuzetak). Na osnovu njih će se donositi buduće odluke u vezi sa sličnim slučajevima u sudskoj praksi.

³ Tj. zakonodavstva EU.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM LIDIJA MADŽAR

ugovori obuhvataju tri konstitutivna ugovora.⁴ Podsetimo se da su osnivački ugovori više puta menjani i dopunjavani. **Statuti o osnivanju Evropske investicione banke** (*European Investment Bank-EIB*) i **Evropske centralne banke** (*European Central Bank-ECB*) takođe čine sastavni deo osnivačkih ugovora i imaju status **primarnog zakonodavstva EU**. U sastavni deo osnivačkih konstitutivnih ugovora spadaju i izvesne, kasnije donete, konvencije.

Međunarodni sporazumi obuhvataju, najpre, **konvencije** između država članica EU, kao i **sporazume EU sa trećim državama** i međunarodnim organizacijama. Kada je reč o **konvencijama**, treba istaći da se one zaključuju između članica EU sa ciljem međusobnog omogućavanja prava državljanima članica u pogledu sledećih pitanja:

1. Izbegavanja dvostrukog oporezivanja,
2. Uzajamnog priznavanja trgovačkih društava i
3. Pojednostavljenja postupka uzajamnog priznanja i izvršenja sudskih i arbitražnih odluka.

Kako je primena **konvencija** u zemljama članicama EU bila ograničena preprekama usled dugotrajnih postupaka ratifikacije⁵, tako su vremenom one izgubile na značaju u praksi.

Sporazumi EU sa trećim državama obuhvataju:

1. **Sporazume o pridruživanju (asocijaciji) država nečlanica** - uključuju intenzivnu ekonomsku saradnju sa izvesnom *trećom državom*, finansijsku podršku EU državi nečlanici (iz strukturnih fondova EU), kao i dugoročan okvir ugovorene saradnje;
2. **Sporazume o saradnji sa trećim državama** - koji su, u odnosu na sporazume o pridruživanju, manje zahtevni po intenzitetu ekonomske saradnje. EU je, takve sporazume o kooperaciji, potpisala sa Izraelom, zemljama Magreba⁶, kao i sa zemljama Mašreka⁷ i
3. **Trgovinske sporazume sa trećim državama**, grupama država ili međunarodnim organizacijama - koji se odnose na trgovinsku politiku i carine. Jedan od najvažnijih trgovinskih sporazuma ogleda se u Sporazumu o osnivanju Svetske trgovinske organizacije (*World Trade Organization-WTO*). U ostale multilateralne trgovinske sporazume EU spadaju: Opšti sporazum o carinama i trgovini (*General Agreement on Tariffs and Trade-GAAT*), Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (*Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights-TRIPS*) i dr.

3. Sekundarno zakonodavstvo EU

Sekundarno komunitarno zakonodavstvo obuhvata sledeće izvore Prava EU:

1. **Uredbe** (*regulations*);
2. **Direktive** (*directives*);

⁴ Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za uglj i čelik (iz 1951. godine), Ugovor o osnivanju Evropske ekonomske zajednice (iz 1957. godine) i Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za atomsku energiju (iz 1957. godine).

⁵ Od strane nacionalnih parlamenata članica EU.

⁶ U koje spadaju Maroko, Alžir i Tunis.

⁷ Koga čine Egipat, Jordan, Liban i Sirija.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM
LIDIJA MADŽAR

3. **Opšte i pojedinačne odluke** (*decisions*) i
4. **Preporuke i mišljenja** (*recommendations and opinions*).

Za razliku od **primarnog, sekundarno zakonodavstvo** EU uspostavljaju (stvaraju) isključivo nadnacionalne institucije EU. Ovo se prevashodno odnosi na **Savet ministara, Evropski parlament i Evropsku komisiju** u svojstvu ovlašćenih predlagača sekundarnih pravnih (komunitarnih) akata. Navedene nadnacionalne institucije donose ove sekundarne norme na osnovu svojih ovlašćenja.⁸

Uredbe imaju obavezu pravnu snagu i direktno se primenjuju u svim članicama EU. Donose se na **Savetu ministara**, uz obavezno ili konsultativno mišljenje **Evropskog parlamenta**. Uredbe, prema sadržini i pravnoj prirodi svojih odredbi, imaju pravnu snagu nadnacionalnih (evropskih) zakona. One se neposredno primenjuju u svim članicama EU, kao važeće, od dana stupanja na snagu. Stoga, uredbe ne zahtevaju usvajanje dodatnih nacionalnih propisa ili administrativnih mera. Objavljaju se u Službenom listu EU.

Direktive takođe poseduju pravnu snagu, ali se (za razliku od uredbi) ne primenjuju neposredno, te zato nemaju direktno dejstvo. Sa ciljem implementacije (sprovođenja) usvojene komunitarne direktive, neophodno je donošenje nacionalnog propisa ili administrativne mere u određenom roku. Direktive definišu ciljeve koje treba realizovati u određenoj oblasti, pri čemu se izbor načina njihovog sprovođenja prepušta članicama EU. U praksi su se upravo direktive pokazale kao optimalna i najfleksibilnija pravna sredstva usklađivanja nacionalnih sa nadnacionalnim propisima EU. Direktive se takođe objavljuju u Službenom listu EU.

Odluke spadaju u grupu sekundarnih komunitarnih akata koji takođe imaju obavezu pravnu snagu u svim članicama EU. Karakterišu se po tome da obavezuju samo one kojima su upućene.⁹ Odluke se najčešće odnose na fizička lica. Međutim, njima može biti obuhvaćen i širi krug lica (pravna lica i države članice EU), kada se radi o **opštim odlukama**.

Preporuke i mišljenja nemaju obavezu pravnu snagu i predstavljaju dopunske sekundarne izvore komunitarnog prava. Obično se primenjuju prilikom tumačenja nacionalnih propisa. Preporuke i mišljenja Evropske komisije, Saveta ministara, Ekonomskog i socijalnog komiteta i Komiteta regiona imaju značajnu političku težinu, jer često sadrže **smernice** koje mogu predstavljati osnovu budućih pravnih akata.

4. Nepisani izvori - Opšta pravna načela, pravni običaji i sudska praksa Evropskog suda pravde (European Court of Justice-ECJ)

U nepisane izvore pravnog sistema EU spadaju:

1. Opšta pravna načela i
2. Pravni običaji.

Opšta pravna načela predstavljaju elementarne norme i vrednosti koje treba da poštuje svaki pravni poredak. S obzirom da opšta pravna načela imaju veću pravnu snagu u odnosu na sekundarne komunitarne norme, ovi pravni principi čine jedan od najbitnijih izvora pravnog sistema EU.

⁸ Koja su derivativnog karaktera i koja proizilaze iz osnivačkih ugovora.

⁹ Ovo se, pre svega, odnosi na **pojedinačne odluke**.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM

LIDIJA MADŽAR

Evropski sud pravde je, usled nepotpunosti primarnog i sekundarnog zakonodavstva, u svojim presudama i plodotvornoj praksi stvarao nova pravna načela. Države članice su prihvatile ova načela jer se zasnivaju na pojmovima pravde i poželjnim vrednosnim kategorijama. Na ovaj način je Evropski sud pravde krajnje pragmatično popunjavao postojeće pravne praznine u komunitarnom pravu, što čini i danas. Zahvaljujući opštim pravnim načelima, Evropski sud pravde **obezbeđuje vladavinu prava u okviru EU**. Među najznačajnijim opštim pravnim načelima se izdvajaju:

1. zaštita ljudskih prava i sloboda,
2. načelo jednakosti (nediskriminacije),
3. načelo proporcionalnosti,
4. načelo pravne sigurnosti i
5. načelo da, u slučaju kršenja komunitarnog prava, odgovornost leži na članicama EU.

Pravni običaji takođe spadaju u nepisane izvore komunitarnog prava. Oni obuhvataju praksu koja se dugo ponavlja, i koja je kao takva prihvaćena i pravno ustanovljena. Uloga pravnih običaja se ogleda u izmeni ili dopunjavanju primarnog i sekundarnog komunitarnog zakonodavstva.

U slučajevima u kojima **Evropski sud pravde** (*European Court of Justice-ECJ*) i **Opšti sud**¹⁰ (*General Court*) usvajaju stavove ili načelna mišljenja u većini vodećih sudskih postupaka, takva sudska praksa neposredno utiče na primenu propisa EU pred nacionalnim sudovima njenih članica. Stoga su nacionalni sudovi članica EU obavezni da poštuju i sprovode presude Evropskog suda pravde, donete tokom postupka tumačenja komunitarnog prava. Takve presude Evropskog suda pravde zapravo predstavljaju dopunski izvor Prava EU, jer često formulišu veoma inovativna pravna načela, kao i principe primene propisa EU.

Najvažnije institucije Evropske unije

5. Savet Evropske unije (Savet ministara) - (*Council of European Union*)

Savet Evropske unije - takođe poznat kao Savet ministara ili ukratko Savet - sa sedištem u Briselu (Bruxelles) predstavlja najznačajnije telo za donošenje odluka u EU. Gotovo svaki zakonski akt mora da dobije odobrenje Saveta EU da bi stupio na snagu. Čini ga po jedan ovlašćeni predstavnik iz svake članice EU.

Udžbenik str. 101-103.

Savet Evropske unije je vrhovno telo kontrole nad aktivnostima EU i procesima donošenja odluka. Savet EU je odgovoran za **pitanja iz prvog stuba EU** i ima sledeće nadležnosti:

- Ø Donošenje evropskih zakona (često u koordinaciji sa Evropskim parlamentom) - radi se bilo o zakonima koji su neophodni za sprovođenje osnivačkih ugovora, bilo o zakonima kojima se obezbeđuje adekvatno funkcionisanje ključnih oblasti EU (Carinska unija, unutrašnje tržište, Zajednička poljoprivredna politika,

¹⁰ Nekadašnji **Prvostepeni sud**.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM LIDIJA MADŽAR

Zajednička trgovinska politika EU, Regionalna politika EU, Politika zaštite konkurencije i dr.);

- Ø Koordinacija opšte ekonomske politike svih članica EU u skladu sa ciljevima Evropske ekonomske i monetarne unije;
- Ø Zaključivanje međunarodnih sporazuma između EU i drugih zemalja ili međunarodnih organizacija i
- Ø Odobranje budžeta EU u saradnji sa Evropskim parlamentom.

Pored pitanja sadržanih u prvom stubu, Savet EU donosi i odluke koje se odnose na Zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku (*Common Foreign and Security Policy in the EU*), kao i na mere vezane za saradnju u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova.

6. Evropski savet (*The European Council*)

Evropski savet se sastoji od predsednika vlada i ministara spoljnih poslova svake od zemalja članica EU i Predsednika Evropske komisije. Evropski savet daje opšte smernice za politike EU i donosi konačne kompromisne odluke koje su neophodne za zaključivanje najosetljivijih dogovora vezanih za poslovanje u EU. Mađu ovim odlukama se ističu reforme glavnih zajedničkih politika EU, višegodišnji budžetski planovi EU, izmene osnivačkih ugovora i konačni uslovi proširenja. Ovo telo nesumnjivo predstavlja najuticajnu instituciju jer su njeni članovi lideri svojih (matičnih) zemalja.

Udžbenik str. 103.

Evropskim savetom predsedava zemlja koja predsedava Unijom u tom trenutku. Radi se o veoma uticajnom položaju s obzirom da predsedavajućem daje moć da definiše agendu (programski dokument). Iako se Evropski savet sastaje barem dva puta godišnje (u junu i decembru), u poslednje vreme je prisutan trend češćih održavanja sastanaka - najmanje četiri puta godišnje. Odluke Evropskog saveta na sastancima na vrhu određuju glavne buduće korake EU. Međutim, jedna od specifičnosti funkcionisanja EU ogleda se u činjenici da odluke ovog tela nemaju formalnu ulogu, kada je reč o usvajanju zakona EU. Na taj način se političke odluke Evropskog saveta pretvaraju u zakone posredstvom (putem) daljih aktivnosti i rada Evropske komisije, Saveta ministara i Evropskog parlamenta. Na kraju, u ovom kontekstu treba napomenuti da **Savet ministara i Evropski savet ne treba mešati sa Savetom Evrope** koji predstavlja međunarodnu organizaciju koja je u potpunosti odvojena od EU.

7. Evropska komisija (*European Commission-EC*)

Evropska komisija, sa sedištem u Briselu (Bruxelles), je izvršni organ Evropske unije i, kao takva, ima suštinsku funkciju vlade Evropske unije. Uz Savet Evropske unije i Evropski parlament, Komisija predstavlja jednu od tri glavne institucije koje upravljaju Evropskom unijom. Tako Evropska komisija predstavlja centar institucionalne strukture EU. Komisija je osnovno pokretačko telo procesa dubljih i širih evropskih integracija. Sa sedištem u Briselu, Evropska komisija obavlja sledeće glavne uloge:

- Ø Predlaže zakonska rešenja **Evropskom savetu i Evropskom parlamentu**;
- Ø Prati i sprovodi zajedničke politike EU i
- Ø Nadgleda primenu zakona u saradnji sa Evropskim sudom pravde i odgovara za to da se ugovori sprovode i primenjuju.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM LIDIJA MADŽAR

Komisija ujedno predstavlja Evropsku uniju u izvesnom broju međunarodnih pregovora, poput onih koji su vezani za rad Svetske trgovinske organizacije (*World Trade Organization-WTO*).

Udžbenik str. 106-107. - U ovom trenutku Evropska komisija (EK) ima Predsednika, dva podpredsednika i 27 komesara. Aktuelni Predsednik EK Žoze Manuel Barozo (José Manuel Barroso) je bivši premijer Portugalije. Predsednika Komisije najpre predlaže Evropski savet, da bi kasnije ovog kandidata zvanično potvrdio Evropski parlament.

Komesari ne deluju kao nacionalni predstavnici¹¹ jer im je zabranjeno da prihvataju i traže instrukcije od svojih nacionalnih vlada. Iako su u praksi komesari prilično nezavisni, ipak se uočava njihova osetljivost u odnosu na probleme zemalja iz kojih potiču. Svaki komesar je zadužen za određenu oblast politike EU. Ove oblasti se nazivaju Generalnim direktoratima (*Directorate-Generals-DGs*). U ovom trenutku Komisija ima 33 Generalna direktorata. Evropska komisija, u celini posmatrano, zapošljava oko 17.000 ljudi. Zvaničnici EK obavljaju najveći deo ekspertskih poslova neophodnih za upravljanje i analizu široke mreže zajedničkih politika EU. Najvažnija zakonodavna uloga Komisije ogleda se u pripremi predloga za nove zakonske akte Evropske unije. Predlozi Komisije se obično zasnivaju na **opštim smernicama** koje su donete od strane Saveta ministara, Evropskog saveta, Evropskog parlamenta, ili na smernicama iz osnivačkih ugovora. Komisija je izvršno telo za sve aktivnosti EU. No, njena moć najviše dolazi do izražaja u primeni Politike konkurencije EU (*EU Competition Policy*), kao i u upravljanju Zajedničkom poljoprivrednom politikom (*Common Agricultural Policy*), uključujući pravo da izriče kazne članicama u slučaju kršenja njihovih odredbi. Jedan od ključnih zadataka EK se svodi i na upravljanje budžetom EU, kao i načinima raspodele sredstava po programima u okviru aktuelnog višegodišnjeg (tj. šestogodišnjeg) budžeta.

8. Evropski parlament (*European Parliament*)

Evropski parlament, sa sedištem u Strazburu (Strasbourg), obavlja sledeće osnovne zadatke:

1. Deli zakonodavnu vlast sa Savetom ministara i Evropskom komisijom i usvaja evropske zakone (direktive, regulacije, odluke i sl.),
2. Zajedno sa Savetom rukovodi budžetom i, na taj način, utiče na troškove Unije i
3. Nadgleda delovanje svih institucija EU, a naročito Evropske komisije (potvrđuje nominaciju za članove Komisije i ima pravo cenzure Komisije).

Udžbenik str. 104-105. - U ovom trenutku Evropski parlament ima 785 poslanika.

Evropski parlament bira Predsednika i 14 Podpredsednika. **U ovom trenutku Parlament ima 22 stalna komiteta, jedan specijalni komitet, uz dva bivša komiteta.** Parlament posluje po principu proste većine.

Evropski parlament je jedino telo koje se bira neposredno od strane građana EU i predstavlja najvažnije političke partije u zemljama članicama EU. Broj poslanika

¹¹ Svojih vlasti.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM

LIDIJA MADŽAR

Evropskog parlamenta (*Members of European Parliament*) po članici zavisi od broja njenog stanovništva, pri čemu nije proporcionalan broju stanovnika i kreće se u korist malih članica.¹² Premda je u Parlamentu zastupljeno više od stotinu političkih stranaka, usitnjavanje organizacije Evropskog parlamenta je izbegnuto tako što su mnoge od tih stranaka oformile političke grupe. Kao i u mnogim članicama EU, u dve glavne političke grupacije spadaju:

- Ø Umerena levica (Partija evropskih socijalista) i
- Ø Umerena desnica (Evropska narodna stranka).

Pomenute stranke okupljaju oko dve trećine mesta i većinom dominiraju aktivnostima Parlamenta.

9. Evropski sud pravde (*European Court of Justice-ECJ*) i Opšti sud (*General Court*)

Evropski sud pravde, sa sedištem u Luksemburgu, je institucija koja se od 1989. godine sastoji od dva suda:

- Ø Sud pravde Evropskih zajednica (*Court of Justice of the European Communities*) i
- Ø Opšti sud (*General Court*) - nekadašnji Prvostepeni sud (*Court of First Instance*).

Uloga **Evropskog suda pravde** jeste u tome da se pri primeni i tumačenju osnivačkih ugovora poštuje Pravo EU. Uprkos ograničenim nadležnostima, uloga Suda je bila izuzetno važna pri uobličavanju pravnog poretka Evropske unije. Pored pravne, Sud ima i bitnu političku funkciju.

Udžbenik str. 107-108. - U skladu sa svojim ovlašćenjima, Evropski sud pravde ima velikog uticaja na proces evropskih integracija. Sudije se biraju zajedničkom saglasnošću vlada članica EU. Sud donosi odluke većinom glasova.

Opšti sud¹³ - Savet ministara je Jedinstvenim evropskim aktom osnovalo Prvostepeni sud (danas Opšti sud) sa ciljem da se rastereti Sud pravde koji je dobijao sve veći obim posla. Prema Ugovoru o funkcionisanju Evropske unije, **Opšti sud** čini barem jedan sudija iz svake države članice. To, dalje, znači da je 27 sudija najmanji broj sudaca koji Opšti sud može danas da ima. Članovi Opšteg suda biraju se iz reda lica čija je nezavisnost nesumnjiva i koja poseduju potrebne sposobnosti za imenovanje na visoke pravosudne funkcije.¹⁴ Sudije sporazumno imenuju vlade država članica na period od šest godina, nakon konsultacija sa Savetom ministara (Savetom Evropske unije). Organizacija Opšteg suda, kao i postupak pred njime, uređeni su Statutom Evropskog suda pravde.

Nadležnosti Evropskog suda pravde, kao institucije, su ograničene i među njima se ističu sledeći postupci:

- Ø **Prethodni postupak** - kao postupak koji pred Sudom pokreće nacionalni sud pred kojim se neko pitanje iz oblasti evropskog prava pojavi kao relevantno za odlučivanje u predmetu;

¹² Tako je, na primer u Parlamentu u periodu od 1999-2004. godine, Luksemburg imao 6 poslanika, dok ih je Nemačka imala 99, uprkos činjenici da je Nemačka imala 160 puta više stanovnika od Luksemburga.

¹³ Nekadašnji **Prvostepeni sud**.

¹⁴ Član 254 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM

LIDIJA MADŽAR

- Ø **Tužbe protiv država članica** - Evropski sud pravde je, na zahtev Evropske komisije ili države članice, ovlašćen da utvrdi da neka država članica krši neku od obaveza sadržanih u Pravu EU. Od tužene države se očekuje da preduzme sve što je nužno da bi ispravila povredu koja je utvrđena presudom Evropskog suda;
- Ø **Tužbe za poništenje akata Unije** - Evropski sud pravde je ovlašćen da poništi akte koje usvajaju institucije EU, pod pretpostavkom da su protivpravni iz nekog od razloga predviđenih Osnivačkim ugovorom;
- Ø **Tužbe zbog propusta** - tužioci su ovlašćeni da pokrenu postupak, zbog propusta neke od institucija EU, da donese izvestan obavezan pravni akt i
- Ø **Tužbe za nadoknadu štete** - institucije, države članice, kao i fizička i pravna lica imaju ovlašćenje pred Evropskim sudom pravde da zahtevaju da im izvesna institucija EU nadoknadi štetu koju je uzrokovala protivpravnim delovanjem.

10. Evropska centralna banka (*European Central Bank-ECB*)

Iako je donedavno bila jedna od manje poznatih institucija EU, **Evropska centralna banka** danas, zahvaljujući ukidanju nacionalnih valuta i uvođenju evra, igra važnu ulogu u ekonomskom i političkom životu EU. Banka, sa sedištem u Frankfurtu, ima dominantan položaj u kreiranju i sprovođenju Monetarne politike EU (*European Monetary Policy-EMP*). Pored toga, **ECB** svojim **instrumentima** (uredbama, odlukama smemicama, merama i stavovima) upravlja operacijama međunarodne razmene valuta, omogućuje nesmetano funkcionisanje platnog prometa, obezbeđuje stabilnost cena, stabilnost finansijskih sistema, monetarnu stabilnost određivanjem visine kamatnih stopa u *evrozoni* i podržava opštu ekonomsku politiku u EU.

Udžbenik str. 112-113

Evropska centralna banka, kao nezavisna institucija zajedno sa nacionalnim centralnim bankama država članica EU, čini **Evropski sistem centralnih banaka** (*European System of Central Banks-ESCB*). Od 1. januara 1999. godine i početka funkcionisanja **Evropske monetarne unije**, Evropska centralna banka je preuzela sve svoje nadležnosti. Dvanaest država *evrozone* (koje su prihvatile evro) se time odreklo suštinskog dela državnog (nacionalnog) suvereniteta¹⁵ u korist Evropskog sistema centralnih banaka i Evropske centralne banke (ECB). Pored pomenutog, ECB je jedina institucija EU koja ima isključivo pravo da odobrava izdavanje novčanica evra. Banka je preko Glavnog saveta, koji se sastoji od guvernera centralnih banaka svih članica EU izvan *Evrozone*, povezana i sa ostalim članicama EU.

Pitanja za proveru gradiva:

1. Recite nam nešto o karakteru Prava Evropske unije.
2. Šta sve obuhvata primarno zakonodavstvo EU?
3. Koji elementi čine sekundarno zakonodavstvo EU?
4. Šta sve karakteriše nepisane izvore zakonodavstva EU?
5. Institucije Evropske unije: Savet Evropske unije?
6. Institucije Evropske unije: Evropski savet?
7. Institucije Evropske unije: Evropska komisija?
8. Institucije Evropske unije: Evropski parlament?

¹⁵ U oblasti vođenja monetarne politike.

POSLOVANJE SA EVROPSKOM UNIJOM
LIDIJA MADŽAR

9. Institucije Evropske unije: Evropski sud pravde i Opšti sud?
10. Institucije Evropske unije: Evropska centralna banka?